

and fashions unique patterns of thought and thus reflect and molds a distinctive national soul it is evident that language is the primary instrument of social communication” [1, p.33].

The speaker of the same language develops a common bond and share “a common store of social memories”. Language establishes a link with the past. No society likes to snap this link. It is particularly so with the people who do not feel good about their present. It is because of this that “the mother tongue became almost sacred, the mysterious vehicle of all national endeavors” [3].

Some researches claim that language is more significant than territory for defining nation. Almost an equal stand is taken when it is asserted that language is more abiding than the institutions of government. A nation remains intact if it maintains its distinctive linguistic traditions.

People’s attachment and love for their own language are not new but the mobilization of linguistic loyalty for political purposes is a recent phenomenon. The language was a critical issue in the national struggles of new states as it acted as a symbol of identity and distinction which in turn provided access to their own cultural tradition. Language is not only a primary element in nationality formation but remains a significant issue even in the process of nation building.

1. Emerson R. (2013). From Empire to Nation. The Rise to Self-Assertion of Asian and African Peoples. URL: <https://doi.org/10.4159/harvard.9780674333154>.

2. Freeman, E. (1879). Race and language. *Historical essays*, 3rd Series, London: Macmillan and Company. Retrieved February 12, 2021. URL: <http://www.jstor.org/stable/23619930>

3. Karna, M. (1999). Language, Region and National Identity. *Sociological Bulletin*, 48(1/2), 75-96. Retrieved February 12, 2021. URL: <http://www.jstor.org/stable/23619930>

Леонова Наталія Валеріївна
к. філол. н.,
доцент кафедри
соціально-гуманітарних дисциплін
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

ДО ПИТАННЯ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ

Протягом досить тривалого навіть для такої стабільної системи як мова, час українське мовне середовище знаходилося під впливом зовнішньо регульованої послідовної денационалізації, що логічним чином призвело до «дефолту» національної свідомості переважної частини потенційних носіїв національної (української) мови, яка є одним із базових елементів будь якої нації. Адже позбавлений національної свідомості народ не може створити національної держави. Сучасний світ перебуває в умовах політичної та

культурної глобалізації. Ця ситуація підживлюється та актуалізується впливом різних синдромів «хворого» суспільства. Сучасна лінгвістика вважає визначальним чинником розвитку національно свідомої частини населення будь-якої країни рідну мову корінного населення [1].

Виключно державність мови та освіта національною мовою є запорукою перешкоджання денаціоналізаційним процесам як в Україні, так і в інших країнах зі схожими вадами розвитку нацсвідомості. Але двомовність масмедійного простору, подвійність мовного життя в парадигмі приватна сфера – офіційна (професійна) сфера провокує знецінення та, у деяких випадках, повне нівелювання ефективності виховання національно свідомих носіїв рідної для корінного населення мови.

У сучасному мовознавстві цю багатопланову проблему досліджують відомі дослідники та знавці мови. Деякі актуальні аспекти формування нацсвідомості окремої особистості та народу розглянуто в працях Д. Х. Баранника, М. О. Вакуленка, К. Г. Городенської, С. Я. Єрмоленко, Л. І. Мацько, А. М. Поповського, В. Т. Скуратівського та ін.

Кожна нація на шляху природного розвитку чи вимушеної реновації, обумовленої об'єктивними процесами негативного зовнішнього впливу, наближається до моменту акцентуалізації національної ідентичності. Це поняття розглядається сучасними українськими науковцями як усвідомлення приналежності особи до конкретної національної спільноти. Самоідентифікація як нацсвідомість базується на чітко окреслених ідентифікаторах: історія, мова, соціокультурний фактор, територія, громадянство. Як зазначає у своїй роботі дослідниця О. В. Федик, першочерговим ідентифікатором нацсвідомості кожного окремого суб'єкта, носія мови, є саме мова, оскільки «кожна нація вирізняється з-поміж інших, усвідомлюючи себе самодостатнім та самочинним суб'єктом історії» [7, с. 62]. О. В. Федик також наголошує на ідентифікації нації у геополітичному та соціокультурному просторі, де мова є також критерієм самоідентифікації нації й самоідентифікація відбувається не лише на горизонтальному рівні – об'єднує сучасників, але й на вертикальному – об'єднує минулі та сучасні покоління [7, с. 66].

Об'єктивним є висновок щодо співвідношення між високим рівнем володіння рідною мовою і формуванням національно свідомої особистості у парадигмі почуття мовного обов'язку, що реалізується у беззастережній відданості рідній мові та усвідомленню її унікальності для кожного носія мови [4, с. 143].

У сучасній Україні в умовах об'єктивної локальної двомовності умовою інтенсифікування процесу формування ефективної національної свідомості є впровадження мовної складової в студентську аудиторію як цільовий сегмент україномовного загалу. Відома лінгвістка Л. І. Мацько справедливо називає вищу школу освітньою вершиною, рушієм науково-технічного прогресу, інтелектуально-культурним середовищем для зростання національної інтелігенції [5, с. 24; 6].

1. Бабій І. В. Формування національної свідомості студентів у процесі викладання української мови. Сучасна українська нація: мова, історія, культура. Матеріали науково-практичної конференції з міжнародною участю 16 березня 2016 року з нагоди 15-річчя кафедри українознавства. Вип. 1. За ред. проф. Чоп'як В.В., проф. Магльований А.В. Львів : ЛНМУ ім. Данила Галицького, 2016. С. 83 – 85.

2. Кресіна І. О. Українська національна свідомість і сучасні політичні процеси: Етнополітологічний аналіз. К. : ВШ, 1998. – 392 с.

3. Мала енциклопедія державознавства. К.: «Генеза», 1996. 942 с.

4. Масенко Л. Т. Мова і суспільство: Постколоніальний вимір. К. : «КМ Академія»; «Просвіта», 2004. 163 с.

5. Мацько Л. І. Українська мова у вищій школі України. К. : *Дивослово*. 1996. № 11. С. 24-26.

6. Мацько Л. І. Українська мова: формування національної свідомості). К. : Педагогіка і психологія. 1996. № 1. С. 67-70.

7. Федик О. В. Мова як духовний адекват світу (дійсності). Львів : Місіонер, 2000. 300 с.

Мірошніченко Любов Василівна

к. філол. н., доцент,

доцент кафедри

соціально-гуманітарних дисциплін

Старик-Блудова Альона Юрївна

здобувачка вищої освіти

*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

ДЕРЖАВНА МОВА – ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ

Процес державотворення втілює мовні проблеми як засіб формування національної свідомості. У сучасному суспільстві спостерігаємо тенденцію щодо активного вивчення та розуміння українцями своєї історії, рідної мови. Свідоме та психологічне прийняття цього факту передбачає підвищення національної свідомості.

Процес державотворення визначає формування нових рис національної свідомості, напрацювання відповідних мовних звичок і нових стандартів поведінки. Поняття «мова» тісно пов'язане з мовною стійкістю та особистим українським світоглядом. Варто визначити основну мету мовної політики та пріоритетний напрямок національної влади, щоб встановити українську мову як єдину національну. Це потребує вирішення багатьох проблем: вивчення ролі державної мови у формуванні та зміцненні української національної свідомості, аналіз сучасної мовної ситуації у країні, розвиток мови та